

"Das Leben eines ~~wahrhaft~~ harmonischen Menschen muss ~~stets~~ durchgehendes symbolisch sein.
Novalis: Blütenstaub.

Novalis

-jegyzetek a romantikus életfilozófiáról-

A haldokló freenyoladók kora a hété; a rationalismus, a csata, a gőres és diadalmas polgáros kora. Párisban a modorú doctrinárok almokos végig hegyetlen és vérszomjas követelményekkel a rationalismus ösres lehetőségeit és német egyetemeken magányos gondolkodók könyvben könyv után tépték ki azt a bűnös reményt, hogy az ez hársos nemesen elterjedt. Más fenyegető körében volt a reakció és Napoleon, az új, már-már önmagában összeomló anarchia után ismét a régi rend.

Jena a freenyoladók kora végén. Epiród egy pár a nagy világ hársos epurádkus ember élékében. ~~Korlátlan~~ Csatától, világos összeomlásától rengett a föld, a ~~halál~~ halál és egy kis német városban összekeverül egy pár fiatal ember és neheztel, hogy a chaosból új, egyetemes, harmonikus, minden magába foglalt kultúrát teremtsen. És neheztelnek arra a lehetetlen, valóságos naivitással, a mi csak beteges öntudatos embereknél adható meg és arohak is csak egy dologban, arohak is csak pár pillanatig. Vulkanon táncolás, tündöklően valószínűtlen álom az egész és - évek múltán - egy új rejtőre emlekében új, él és a pár és, hogy minden gondosága mellett, "lag dennoch etwas Ruchloses im Ganzen." "Hogy Babel tornyát alaktak felépíteni - a semmine és minden összeomlott bennük, mikor a törvény összeomlott."

I

A fiatalabb Schlegel egy sor a Fichte fömunkáját és a "Wilhelm Meister"-t, mint az új korad legfőbb és egyenlő jelentőségű tendenciáit állította. A francia forradalommal nembe és ebben a szembeállításban benne van a német kulturmorgalmak egész nagysága és egész tragikuma. Nemcsak a hársos a kultúra felé csak egy út lehetett ^{a helyett} a kelletlen forradalma, mert valósgos forradalomra ott meg csak nem is gondolhatott senki. A tettekre született emberek vagy elcsúsztak, vagy elnémultak, vagy valamely gondolatlehetőségekkel jötti utópisták lettek toldak. Tragédia hat itt ott ott, a kis tragédiák hősei lettek volna a Rajnánál. A Schlegel meg-

állapítása, ha meggyőződés, hogy ki és mikor volt, végtelenül objektív és igazságos. Gondolatos, hogy
 ily magasra értékelte a formadalmat, mert a helleni Nemelortig számára Fichte és Goethe csahug, en
 nagy, életrendező volt és a formadalmi igen kevésbé jelentett. Mivel haladásról szó sem lehetett
 minden energia befelé fordult és intenzitásban, finanszban és mélységben merre túlhaladta
 minden végtársat a gondolkodás, a költés ~~idője~~ orrigo. De egyre nagyobb lett a távolság
 csapnánk és mélység közt és hiába tudták a rakadók felett állni a haradok vélt
 levegőjében, lenni nem lehetett, mert ott lenni az aradokkal járt mögöttük mindenki és
 lehetetlen volt aradok felhozni maguk mellé és egy lehetetlen hirtelen a helyet, a hol
 állottak. Csak felfelé verették út, a haladás egyedülét jelle.

Zűlésnek indult minden. Lépéses tés vett körül minden magasságot. Ha a racionalismus
 hatása ha áldásosan erjento, véredelimesen felbontó is volt. Megdöntött - itt csak elméletből lehet
 minden fennálló értéket és nembeállni vele csak a levegőjében épen annyira atomizáló és
 reakciókértért és a mikor kánt kerei körött darabokra tört mindkét part tüske fey-
 verete, nem maradt semmi a mi a részletbűdés és zavaros mélység közt folyton
 növekvő tömegében rendet birt volna teremteni.

Goethe igen. Tiesélyes és feltelen individualismust ~~tömegben~~ tengerében gyönyörű tiszta
 az 2 farnakban öntudatos enkultúra. Érés-anarchia ~~is~~ véretekbe vend kising esője fajt
 és kegyes lernakadásig ulla kövöltte az individualismus. Örendet teremtet magában, a maga
 számára. Nyugodtan tudta megvárni míg a jövevénye horta útjába, a mire épen tiszta volt és ri-
 degen elutasítani magától a néli verilyet. Tudott és känd, hogy levegőset ne legyen koei-
 kara toha és megállandni a nélkül, hogy magától valamit elvenett volna, úgy kőditanis, hogy
 rögtön kerekbeke világnak a most felfedezett sivatagok és lemondani, hogy az elvenett csak
 jövevény ^{megmaradt} ~~elvenett~~ erejét és harmonizál.

Pedig a kor minden barátja benne is Tombolt, talán benne a legerősebben is
 az 8 villainai talán vadebb titánokat tartottak feben, mint Arab-i voltak, a lehet

Tartamoz örvényeibe sodort saját felehetetlenségjűb. Éppenbenérett minden vehedelmel is letörte; érekte az eggedülletet és berenderkedett arra, hogy mindig eggedül alján. Minden veranarua v-raklan nyereség volt a háman, berenesis, boldogító vetetlen, de az élete nagy is hegyetlen is dradalmos trükkjeitűre volt; ő minden hányhál ug-an annyit kiolt volna meriteni, mint bármely nyereségjűb.

is talán mindent a legmelyebben akkor lehetne elmondani a romantikáról, ha a-rára el tudnánk mesélni, hogy életük minden pillanatában, mit jelentett mindegyiküknél Jack. És ujjongó örvényet látnak és titkolt tragédiát, hataalmas nebulendoléschet, könnyelmű la-landolást, valamerő elhővedéschet és két össepenni is egynek hangzó, mindig imetelt csata hull-tást hallanánk: feleje és fölébe!

II.

Jena a ferennyolczadik század vége. Egy pár évvel ezelőtt felfele-meni pályán találok ott egy pillanatban és mindig magányos emberek mámoros örvényel körül, hogy vannak egy rothmussan haladós gondolatok és hasznos vendörendekbe foglalható éresek. A lehető legkülönbözőbb fajta emberek. Legendákban látnak, hogy berethet egy mást, hogy csak rövid időre is, hisni tudtak az együtt-emel-hedő lehetőségeken. A két Schlegel voltakireppont, az elváltakhabban pár, a diashurok, a két kint-nem volt egy rohan vonás sem; vad imetiségjűb raklatok, örvényes belső forradalmakról cselködre kiírtelen, formátlanul viciy, köldökét bámulva gondolkodó cindus volt Friedrich, a fiatalabbik és könnyű és könnyed, kellemes és süftalans, mindig magányos és mindig nevezkedő az idősebb. Az első mellett a ~~stüppa~~ csúnya arcom Dorothea, a Mendelssohn leánya, a kulturális kivil felmált László ösöröganulisan beverendelt és esével és vad rágyaral, a másik mellett - perke odaj lelesen csak - Caroline a nagy Corésó, a mindig harmonikus, a ki operá der fürstöt csinált nagy ember, a nagy eljutott a nagy párijához Schelling her, a granatember-her, a kire neki volt rühkeje, ~~han~~ ^{han} vörö harmonizáns ~~eljárás~~, nem annak ére, hogy önmagáj emelkedni tudjon. Schelling is ott volt már akkor is, Tieck is és sok más is, akoni vendöjű volt Novalis, a Friedrich Schlegel

ifjúkori barátja, a ki halálának bebizonyosítást jött meglatogatni. És hol köröztük, hol az isteneket megilleti távollátásában, Fichte és Goethe a „Potendenciák.”

„Körtársaság vagy tirannusok” írja Dorothea mikor köréjük érkezt. Tulajdonképpen csak egy nagy szalon volt az egész; egy új irodalmi klub, kennekdede társadalmi alapok. És mindenek-
-al is Dorothea főgátsa fel- valami más van à l'ordre du jour, hol a kereszténység, hol a „Wilhelm Meister”, de mindenek- valami más. Az akkori Németország legerősebb, legönál- és legkülönlegesebb egyéniségei kerültek össze itt. Mindegyik borsú, nehéz utakon jutott el oda, hogy napfényt és messze elnyúló látást lásson maga előtt, mindegyik végigkennedte a szíve-
-ba hitet, kultúrát és keresztényi szorgalmat minden lényét és végülig fenült indi-
-vidualizmus tragikus q.örelméit; érezték, hogy az az út, amelyen ők elindultak és a melyen a hullami ébredés óta Németország minden foatát nemmedelke elindult, a semmibe vezet és szinte egy időben nyílt ^{meg} mindegyikük előtt az út, a melyre semmitől a valamihez vezet, a ~~h~~ körülmények pedig nemhette bökén anarchizmus terméke, kultúrát fenntartó cölök felé

Talánvala elötte érkezt el végleg ide Goethe és talán éppen az ő megérkezése volt, ami-
-ent a nemmedelke hsemelkeelni segített abból a kultúrán nagy energiát foglalt és pusztító
-szorgalmat, mely több mint félórátadja más végtelen volt a legnagyobb németeknek. Ha val-
-kimely kultúrának nevére és mire ők törekedtek, nehé, a mikor előtér állott neműb előtt
-mint megvalósítandó és megvalósítható cél, erer költői kavak volt a háttér, erer úton próbálták
-feléje törekedni, ment úgy érezték, hogy minden utjában oda fog vezetni és magában fogadta mis-
-dent, árték minden a mit lehetett, hogy minél gazdagabb és többet magába foglalt legyen
-az a „láthatatlan templom”, a mit felahartak építeni. Köröztük vált ködötartó a körö-
-nelmi ére, ~~ők~~ voltak a Kant legfőbb publikums, ők az első nagy filológusok és az új hermeneu-
-tikának (Goethek levele perke) itt próbálták meg előtér egyetemes világkép alapjait fel-
-harnakni. Úgy látszott, hogy egy új vallás akar megvalósulni, egy pantheizmus, fejtől-igéle

természettudományos vallás, a melyben en új, neverett anyag is tellem körött minden költéshez meg-
 trükt volna. „A gondolkodás csak ironizálás” írja en helyen Novalis és madár a galvanizmus (és
 an arról őshéjjegő villamosági fineművel) és an emberi idegőlet körött ~~an~~ keres őshéjjegő
 meg a költészetnek is a finika an alapja; a végén - Fr. Schlegel szerint - an volt a főlénye a mo-
 ni felett, hon volt a költészetből kirovó mythologia alapja, nem voltas véletlenül meg találtas
 a ~~the~~ témái; most itt an ideje - írja - hon a modernnel újane körténjeb meg: a legyabt
 finikában (és minden természetudományt is hittas) megvannak ennek an új mythologia an
 eleveni. És a mythologia persze nemcsak a költészet számára vald követhetőség volt, ennek
 helyett an új vallás trüktésit megelörne. Mert vallás-alapításnak is nevertek cöljüket és egyen
 vallásos is volt an éneük abban, a hon a nag, célnak mindent alárendelték, mindent, amit
 rendezen célnak naktas felkenteni. Mivolt en cél? Nag, poétas mélyéletű emberek
 alkottak és hatalmas architektura rajz rendszeret jötték létre, hon errel trüktésbe jöjének is
 megmagyarozás; Mert löngegeben ma is meg csak hiralakulban van, ma is csak homályos
 kövonalait láthat magunk előtt. En új világ kezdett hiralakulni abban an időben is új ideg rendszerű
 emberek kezdtek létre is olyan volt a meg fennálló régi világ is olyanban indult an új is, hon
 legnagyobb fraival egyik sem tudott mit csinálni. A nag, ember existenciája, hovatartozása,
 helye és elhelyezkedése a jelen életben pillanatrob-pillanatba verősebbé és kétségesebbé vált. ^{É. 194} ~~Mert~~
 denütt és mindenben egyformán csak annál volt ord, hon honan lehet és kell ma élni. É-
 thika genies számára. Vallás, mert an ethika is csak esélis volt a távolreúként peregt
 nag harmonia elérésére. A régi vallásalapítás, a költészet (a Goethe görögöge is!) a kabbaláiz-
 mus mind csak idegének symbolumai ennek an újénnek, mely viharos egysej keresésében
 vallásosá tett minden éneit, a legnagyobbakat és legkedvesebbeket, barátokat és nevelmet,
 filozofiat és költészetet egyaránt.

Es an új vallás apostolai önkéntek en pár jénai is ~~tellem~~ berlini szalonban
 és szenvedélyes paradoxonokban vitattak meg an új világ meg hódítás prag ramját és artán-

megalapíthatóak egy folyóiratos, egy nagyon kellemes és nagyon bírárr, nagyon mély és helyesen exclusiv folyóiratos, amelynek minden sora hirdette, hogy lehetetlen hatni. És ha esetleg mégis hatott volna?

„Es lag dennoch etwas Ruchloses im Ganzen...“
III

Goethe is a romantika. Már az eddigi élet és éreketől arányosság és talán az is, ami elváratja őket egymástól. És ő is éreket és világosan látta mindkettőt. Büszkén ügörgött az egyensúly és a lejtőre felve, rejtett erőszakban kezdte a külvilág bejárását. Mindegyikükhöz fiatal korában „Wilhelm Meister“ volt a döntő elméje, de csak Carolina maradt meg mindig a Goethe útján és csak Kovács ment el és látóvonalán szembenint a külvilág teljes terjedésével. É látni meg lejtőre felve a Goethe példáját magával és a vele együtt haladókban szemben, azt hogy Goetheben tette vált már az, ami önálló csak maddal, hánidek is tendenciák; hogy ő csak problematikusán elmélkedett a nagy problematikus voltán ahelyett, míg Goethe csakugyan túlhaladt minden problematikuságon; ő keveset egy világot, a melyre el lehetne helyezni a nagy egyensúlyt (abszolút), Goethe el tudott helyezni a megérőben.

De éppen ilyen életet látja azt is, hogy mennyit kellett példának Goetheket mint az elhelyezkedésért és példának benne minden az ellen, hogy ezt a megoldást egyedül lehet-
ségeket elismerje el. Vele is kezdte a „Wilhelm Meister“ végtelen harmoniája és epolytisztaan látja, mint akár maga Goethe, hogy milyen nehéz és hiúságokkal jött el oda, de úgy érzi, hogy meggyőzően érkezik meg, befűzőkben mint okvetlenül tudósítás volt.

Itt valóban el a romantika Goetheből. Ugyanannak a két ellenértés erővel egyen-
súlyát keresik, mint ő, de úgy ahányat elvni, hogy egyből se vesztessen irányítását. Individualizmusnak hennőgyelt, mahacsab, megnevelendő és fűdátasabb a Goethe enél és őt éppen ezen kerentől, végződik való pohár. Segítségével, ahannak a harmoniához

eljutni „A költészet műveir“ mondja Kovács „Már magában véve is értékes“ azt Friedrich Schlegel szerint az igazán és őszintén eredeti ember is az. De ez az individualizmus nem veretett a magányosság felé, legalább is nem ahart oda veretni. A káztatás tolvajnyelvének ked-
veneképrője a „sym“ volt: symexistálni, symfilarafalni, symulstakkoalni stb. és a folyóiratban megjelent aforizmák és töredékek és ezekben nyilvánul^{meg} a legművészeletti lyrával a ~~szó~~ csoport-
járni programja, nem egy ember munkája; soknál alig lehet megállapítani, hogy kitől ered; mert az irányok körös váltak ahartab hangszólyoni és a legkülönbözőbb emberek gond-
olatait kapcsolhatók össze új gondolatokkal, csak azért, hogy az egy-egy tartalomnak legyen, ne is-
lalt egyéniségek irányzatának.

Kulturát ahartab teremtteni. Megtanushatóva ahartab teremni a művészetet, orga-
nizálni a genialitást. Azt ahartab, hogy mint a régi nagy korokban, ne verhesen el semmi
érték, a mi egykor ~~megvolt~~ létrejött, ne fegghessen véletlenebből a haladás sorsa. Ötletgöran
látta, hogy ennek csak a technika, az anyag, a művészet jelleméből keletkezett művészet
lehet az alapja. Úgy ahartab ezért foglalkozni a tavak egy más mellei ráköpésnek művészeté-
vel, mint régi ötvösök a bronz technológiával. Csak egy támaszra a legköltészeletti mű-
vészet létrehozatala sem önmagáért; ha van értéke, csak mint „Bildungsmittel“ nek van.
Nem l'art pour l'art, hanem panpoetismus.

Az aranykor régi álma ez. De ez az aranykor nem letűnt időnek, örökre
elvetett, sőt mégis inkább hínese, ez az a cél a mi felé menni kell, ez az „ideális világ“,
a mit álmodni lágyak keressük, ez az a körépkor, azmiért rajongunk, ez az a keresztáshat,
a mit vallunk. Hogy az ember támaszra nincsen elválasztva, hogy legyen idő, a mi-
nincsen lebeteklentje. „Vádalás a költészet“ írja Kovács „hogy túlszám... de én úgy érzem,
hogy még távolról sem túlszám eléggé, nem tudják milyen erővel rendelkeznek, mi-
lyen világban uralkodhatnak“ és vádalja Goethet, hogy regényében minden csodálatos
dolgát, mintha az csak költészet és rajongás volna. Ezzel ábrándult ki a „Wilhelm

Keister-ből; ezért mondta, hogy az lényegében antropocentrikus, hogy tulajdonképpen a költészet ellen volt pamphlet.

És ezzel kimondta róla a halálos ítéletet, mert a költészet a középontja itt minden-
nek. A romantika világlátása igazán antropocentrikus: minden költészet és a költészet minden. Még
nem volt kor és nem voltak emberek, a hib tréma árá olyan sokat magában foglalt és olyan
sok volt volna az a hib, hogy költő. Későbbi idők sok költője támaszkodott a költészet volt az egy-
edüli alka, meg elég áldomás lehetett, de itt ez a kultus csúszkan magába foglalta az egész élet-
tet, nem volt ~~sem~~ lemondás róla és elfordulás gátlószókat, sőt ez volt az egy, edüli ^{lehetőség} lemondás
nélkül elérni inni. Az élni tudni ember volt ez a cél; öh - Freichte-ből vett terminológiai val-
„Ich“ről beszéltek. Egyszerű volt, fanatikusai saját fejlődésükről és mindenről csak arról
és annyira kerestek, annyira nőni lehetett általa. „Wir sind gar nicht Ich“ írja Kora-
ki „wir können und sollen aber Ich werden, wir sind keine um Schmecken.“ Ez a
költő a tipikus ember, benne van az a leggyakorlatosabb lehetőség az „Ich“-nélkül. Miert?
mindig erősebb

Minden kultúrát kivéve korban középontján áll a művészet; ~~mindig erősebb~~ ^{mindig erősebb} ~~mindig erősebb~~
a kultúra is ~~mindig~~ nagyjából a világos útja. De a romantikus életfelfogás lényege - a nél-
kül persze, hogy tudatos volt volna - a passzív átélőképeség kifejezése volt. Az ölelt ~~művészet~~
genetikus alkalmazkodás minden megtörténni; a lehető legintenzívebb & kihasználása,
belső tudatosságossága emelése mindannak, a mit a szív átjárta hoz. A szív poétizálás,
nem szív alkotta. A belső úton, a min őt mentek, csak adott dolgok organikus beolvadása volt
elérhető, csak a dolgok kifejezés önyörvi elrendezése, nem uralkodás a dolgok felett.

Csak ez a belső út, a lelki átélés tette lehetővé az élet fejlődését az egyet és az egy-
temesség összehozását. Rendel ahányat, de olyan rendet, a mi mindent magába foglalja és
a minnek kedvéért ne kelljen semmit feláldozni; úgy magába foglalja az egész világot, hogy
symphonikusan csengjenek össze a legdühösebb hangok. Ez az egyet és az egyetemes
pedig csak a költészetben volt elérhető és ezért helyette a romantika mindennek közép-

10.

Nem talán inkább le eddig a Korais nevet is mégis & róla volt ró eddig mindenütt. Ke-
ményebben, mint a a leg halátraktelt offi senkiben hangszíjzotta avótt aólah eórodul eótravactó
volhat, erősebben senkiben sem volt meg a romantika minden veszedelme --- is mégis & a
egyetlen a életművészet vagy theoreticusaként, a hűvös harmonikus élet jutott osztály részesül.
Mindégig beleébredt a maga önmagába, a melyet pedig mindig a lábas élet látott, meg a
leghévesebb rajongás napjain is; csak neki sikerült ~~életet~~ emelt erőket nyerni a mindig in-
manens veszedelméből. Pedig az ő veszedelme keményebb, nyersebb, fürkész volt mint bármelyik
és ő mégis a legnagyobb életenergiát bírta belőle meríteni.

De talán éppen ezért.

Korais veszedelme a halál volt. A magáé is a hová legközelebb állt a halál;
az ő életprogramja csak az lehetett: elérni a halálat. Elete költeményében a meg-
halás helye nem; vagy inkább: ezek közt a halálhoz köze harmonikusabban elrendelt az
életet. Ő is elhiszi, hogy a halál mindig végsőre jön. Sohasem szalitsz felte semmit, a mo-
nek belső technikája nem követeli meg, hogy örökre töredék maradjon. Türelmi a legmélyebb
lyekben rejtett ember halálát is, hogy ennek a földalannal sohasem verheszen el a
melodrája, hogy új időhámszár kezdődjen meg általa, hogy az ő birtok belsővéssé halál
tróvas belső önszűgyésben álljon. Kezvesével is mégis gasdag és átélhetően telik legyen a
let halál közötti rövid élet.

Bemű volt meg a legélesebben minden romantikus tendenciá, és a romantika
findatos elhatározottsággal nem ismerte el a tragédiát (mint életforma^{mát} t. i., ~~sem~~
mint iradalmi műfajt igen) sőt egész törekvése mindig a tragédia lényegéből, tragikus
teljes helyetnek nem tragikus megoldásra volt. Korais élete ebben is a legromantikusabb
élet; át mindig oda állította a szívet, a hol mindenki más csak tragikus vergődésnek,
vagy extázisnak látni vélte volna nyugalmat, de az ő here érzékelt minden aranygyökér változást,

vele nem történhetett semmi, a mielőtt hanna ne lett volna. Reményeirel a legmélyebb fájdalommal, beleértette magát fájó lelkifeszítésekbe és mátyásgát és boldog volt.

A Friedrich Schlegel folgendes ist beiseite; hier über'stalt
meineketten. Kavalis nenned'igen beid't (haron nor anuyit is haronhoragan q, ortan bend
mit a töblich, inga) nenned'igen mag, anatha, haren arotz nem leteub, haren höre-
ledich, haren itt an a ranjer. Es dote vofen echten gedryzich hore vefleget kavahat
tabat eme an eriere: „dass Schicksal und Gemüth Namen eines Begriffs sind.“

Ég þánsrar köledeitt foleijs eltiþró kinnlebbenstoggla sós es ö mündent od-
adatt nehi es gar dagabb vott, mirt annahelättu. Zaraveres fratalsig köthen hitte, hox
ehn kis laanghan mündent meftalält es a laang meghalt es nehi nem menadt sem
mige, mirt an a hitte hox utana fog halnt. Nem öngithossigra gendalt, mef ush
anna sem, hox elmeritib majd götrodesei, rendlebbenid hitte, hox ba nyugodtan
es vidainan eli rendes elhet, nem fog mar sokais elni. Mef aliar halnt es ^{es aliar} elni
anna, hox meghaljon.

És körbejött az élet és nem engedte. És költeményeket mutatott neki, meg-
irandókat, gyönyörűeket, ragyogókat és messzenézőket, fényes utakat, a mi a nagy Goethe
fölé vezetnek. És elebe tartta a nagy, az új tudományok millió csodáit, végtelenféleké-
nyűsű prospectíváit, új világokat teremthető lehetőségeit. És benévezte a velelétét életnek
és ~~meg~~ latiná kellelt, hogy az ő számára ~~minden harmonikus~~, ^{nincsen} ~~hogy nem~~ ~~élet~~ ^{nem} ~~hány~~
és minden természetlen dolog, hogy az ő életében minden harmonikus ^{és} és drámai
höltérenyű volt, ha odalép a hivatalos pálya is. És ő ~~meg~~ ^{mindig} ~~meg~~ ^{meg} ~~ah~~ ^{ah} ~~ant~~ ^{ant} ~~hal~~ ^{hal}...

De élet nem engedte. Nem engedte, hogy hisz maradjon, pedig csak ezt a
kísérlet birta sorozatát. És az új boldogságát kívánt érte, új kerelmet, amely ellenek
hittnél magasabbrendű ember kerelmet és ő nem akarta ^{ant} ~~er~~ sem elfogadni. Ő is akart
maradni... de végül mégsem birt ellentállni. Belepött az életbe, és hi elvált meg akart

halni, ~~és~~ a hiart ~~hitta~~ hirdette, hogy az ember, hársán's nines lebetethen és egy et akart
isak és annak is an ellenkerője helyesedél be. Es megsem onlutt őse benne semmit, mikor
élete egyen épülete őse onlutt és vidáman is nyugodtan köreledelt a boldogdósa felő meggyan
aral an elhant brabannal, a mivel elölt meg akart halni.

De mikor hingy upatta kerül an élet után, mikor már végleg lefordított magának a halál innadát, megjelent a valami kor hiába vart megvalto' es mint disznóvá herencsét kenne' állott most elátte, a mi kevéssel elélt életé utjában megkorozás' lett volna: a halál. De ha' tudat meg is is meghalni.' Barátai el se akarták hisni, hogy igazán itt lehet már a vég is a halál után is lehelkedtek abban, hogy ő sejtetett volna valamit a kora-
ról. De a ^{ny}telepgrammokat dolgozatt ki bejegyzett idejére is gondosan került minden, a mit be-
tegen nem lehet feleletemen elvégni is csak annál élt, a mikor es meg sejtődjére is
lehetett. Gyermek felismer: „Milyen harsogó a bejegyzett is ^{mi} ~~meg~~ milyen kevéssé értünk meg
ahhoz, hogy harsogóat végig", de csak az faj nehe, ~~tan~~ es a mikor - pár hónapot halála
előtt - életé folyamánól benamál barátjának Trecknek, is is: „... so dass es eine trübe Zeit ge-
wesen ist. Ich bin meist heiter gewesen“ is Friedrich Schlegel, a ki állt állt halálas ágá-
nál „unbeschreibliche Leisterheit“ ról benél, mikor halálát leírja.

V.

Novatis a romantikus egyetlen igazi poéta'ja, az egyetlen a kiben ^{dall'á' vált} a romantikus a
egén belke ~~is csak~~ ~~ebből~~ a kiben csak er' vált dall'á'. A többiek, ha költo'k voltak, csak ro-
mantikus költo'k voltak, a lényeg csak költo'i motivumokat adott a romantikus, midas'olta, ges-
dag'olta fejtődesüket, de költo'k voltak már mielőtt az új inest magukban felismerhet' vol-
na és csak maradtak megváltoztat' látszat'is. Novatis élet' is költo'iséte - nem tehete'et róla
itt néves más igazsá'g mint ez a banalitás - elválcshat'otlanul én is a maga egyetlenség'én sym-
bolus'ra az egész romantika'nak; úgy látni'k mint'ha a ő élet'be léte'et költo'iséte'et ^{illet'} meg-
változtat' volna, ismét valódi költo'iséte'et tette volna ^{er'} élet'be. Visszen' felismerés' a
(tén'k)

a romantikának, ami itt meg ne volna és az ő tiszteletképpen töredékes egyetemes hercezába tekintet sem
 töredékesebb, mint nála, a ki akkor halt meg, amikor elkerült imi. És meg is ő az egyetlen, aki
 nál nem festői romhalma, hanem, ami életéből megmaradt, a homán görögös darabokat lehet
 hárs és csodalkozva keverni az épületet, aminek nére lett volna egy sor. Az ő utjai mind el-
 bor verettek, az ő kecskéire, minde van feleket. Nálá testet öltött a romantika minden
 igérete és delbátja; lelkefőnyei ~~át~~ őt nem csálhatta fehéretlen moesarád körepebe, mert
 az ő hercei csillagoknál tükörbe némiaként is ~~volt~~ voltak tárgyai, hogy utánuk kálhasson.
 É kevélt nembe a ~~legnagyobb~~ ^{keményebb} sorsral és csak ~~élt~~ ^{élt} nagy, az a végtelen vinnak kördelemben.
 Az életfűdőt kevesebb kint ő az egyetlen prahhelus életműve.

De ő sem att kapott választ, a hol kérdett: az életnek tette fel a kérdést és
 a halál felett reá. És talán többet ^{egy} megérthetett tudni, de nem ért a dalért vágyódtak ő.

A romantika tragedrája volt, hogy csak a Városi élet lehetett költemény; az ő
 megdiszósítása. (az isholandó halál (élet)). Mert minden, amivel ő az életet aherthát
 oditani, csak a szép halálra volt dependó, az ő életfilozófiájában csak a meghalás filozó-
 fiája volt, életművészetük a halálművészet. Mert világát atfogja, a hogy ő aherthát, minde
 sors rabslolgatása tette őket is Városi talán ^{csak} aherthát volt ofan nagy, mert őt leg-
 len is tette rabslolgatva.

Lukács György